

УДК: 658.152

Гривківська О. В., д.е.н., проф.;
Боярина К. М., аспірант,
Європейський університет

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розкрито еволюційне формування сутності інформації та комунікативної її передачі. Подано авторське трактування визначень понятійно-категорійного апарату інформаційно-комунікативного забезпечення.

Постановка проблеми. В умовах інформаційного простору питання формування сутності інформації, її місце та комунікативна передача не втрачає своєї актуальності.

Активне запровадження інформаційних процесів та технологій в економічну діяльність суб'єктів господарювання потребує детального та всебічного аналізу такого поняття, як інформація.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченню підходів визначення поняття інформація приділяли увагу українські та зарубіжні автори, такі як: Абрамов С.І., Амосов М.М., Глушков В.М., Колос В.В., Кудрявцева С.П., Матієнко-Зубенко І.І., Страхарчук А.Я., Страхарчук В.П., Терещенко Л.О., Тронь В.П., Цимбалюк В.С., Шмельов А.А. Не менш значну увагу приділяли науковці до питання визначення поняття комунікація, як складової інформаційно-комунікативного забезпечення. До їх числа відносяться: Дикань Н.В., Квіт С.М., Косенко Ю.В., Парафійник Н.І.

Метою написання статті є теоретичне обґрунтування сутності інформаційно-комунікативного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств.

З часом інформація, яка набула в силу своєї ваги у суспільному виробництві значення фактора виробництва, – все частіше починає трансформуватись у знання. Це можна пояснити тим, що в нинішніх умовах у світі нагромаджена значна кількість інформації, яку людина фізично не здатна опрацювати. Якщо підприємства витратять на освоєння інформації занадто багато часу, вони не зможуть реалізувати власні ідеї швидше за конкурентів.

На даний час поки що відсутній єдиний підхід до визначення сутності інформації як поняття. Поняття «інформація» багатогранне, тому з різних точок зору визначення терміну «інформація» подано у табл. 1. Проте необхідно зазначити, що на даний час вплив інформації на економіку є недостатньо вивченим та потребує особливої уваги. У контексті економіки існує поняття економічної інформації, яку трактують як інформацію про суспільні процеси виробництва, обміну, розподілення, накопичення та споживання матеріальних й інших благ. Це ті повідомлення, знання, які беруться з економічних даних. Важливим завданням є визначення місця, яке займає інформація у сучасній економічній формації, що зумовлено необхідністю правильного розуміння особливостей сучасної економіки, а як наслідок, і розробки стратегії для розв'язання тих або інших економічних проблем, що неможливо без вивчення комунікативних засад розвитку діяльності підприємства, аналізу принципів та положень, за якими цей розвиток відбувається. Як зазначає Н.В. Дикань, комунікація – процес обміну інформацією та змістовим значенням між двома або більше людьми (тобто передача інформації) [6]. Інформація в процесі комунікації передається не лише з метою прийняття виважених рішень, а й задля уможливлення їх виконання.

Звичайно, якщо керівництво надає підлеглим інформацію щодо обґрунтування своїх рішень, – це значно збільшує шанси їх успішного виконання. Доти, доки працівники не зрозуміють, яку винагороду їм запропонує організація за якісно виконану роботу, вони не стимульовані до якісного її виконання.

Наукові підходи до визначення сутності інформації

Науковий підхід	Джерело	Тлумачення терміну
З позиції чинного законодавства	Закон України "Про інформацію"[1]	документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі
	Згідно зі ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»[8]	відомості у будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості
	Шмельов А.А. [10]	як відомості про факти, події, предмети, осіб, явища у правовій сфері життя суспільства, що містяться як у нормах права, так і в інших джерелах і використовуються при вирішенні правових завдань
	Цимбалюк В.С. [11]	результат інтелектуальної (аналітико-синтетичної чи евристичної) діяльності певної людини щодо подання відомостей, повідомлень, сигналів, кодів, образів тощо
У міжнародному аспекті	Кудрявцева С.П., Колос В.В. [2, с.14]	(від латинського слова – informacio – роз'яснення, викладення) – це відомості (або їх сукупність) про предмети, явища та процеси оточуючого нас світу
З позиції значення у розвитку економіки	Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. [3]	сукупність відомостей про соціально-економічні процеси, що слугують для управління цими процесами та колективом людей у виробничій і невиробничій сферах; дані, що використовуються в управлінні об'єктом
	Страхарчук А.Я., Страхарчук В.П. [7]	(від латинського information – роз'яснення, викладення) розуміється повідомлення про будь-який факт, подію, об'єкт, явище тощо; інформація, що характеризує виробничі відносини в суспільстві
З позиції використання у кібернетиці	Глушков В.М., Амосов М.М. [4]	поняття, що пов'язано з об'єктивною властивістю матеріальних об'єктів і явищ (процесів) породжувати різноманіття станів, які за допомогою взаємодії (фундаментальні взаємодії) передаються до інших об'єктів та відображаються в їх структурі
	Тронь В.П. [9, с. 206]	є фундаментом усього існуючого, першопричиною всіх явищ і процесів
Як наукове поняття	Абрамов С.І. [5]	обмін повідомленнями між людьми, людиною та технікою, між технічними засобами
З позиції мети застосування	Авторський підхід	відомості, які в процесі вироблення будь-якої продукції використовує підприємство (організація) метою яких є отримання прибутку
З позиції використання як фактора виробництва	Авторський підхід	сукупність міркувань та вражень у процесі діяльності підприємства (організації) про товари, які регулюються соціально-економічними відносинами

«Комунікація», як зазначає С.М. Квіт, може означати зв'язок, переміщення та передачу. Розмовне значення має на увазі обмін інформацією чи почуттями у щирій розмові між друзями або співробітниками. Це особлива розмова, якій притаманні довіра і відкритість. «Комунікація» може слугувати і загальним терміном для позначення різних видів взаємодії за допомогою символів. Це також механізм розвитку взаємин між людьми, що виражається у поєднанні усіх символів свідомості разом із засобами їх передачі у просторі й збереження у часі [14].

Ю.В. Косенко наголошує, що комунікація – технічний процес обміну інформацією між двома і більше індивідами (або групами). При дослідженні комунікації, нас, перш за все, цікавить те, як інформація передається. Поняття комунікація може використовуватись у значенні: соціальна комунікація, спілкування між людьми та іншими соціальними суб'єктами; зв'язок за допомогою технічних засобів; система, за допомогою якої забезпечується сполучення між віддаленими об'єктами, наприклад: підземні комунікації, транспортні комунікації, каналізаційні комунікації тощо [12].

Визначення поняття «комунікація», стосовно до практики менеджменту, подає Г.В. Осовська та визначає його як «...обмін думками або інформацією» для забезпечення взаєморозуміння або, по-іншому, як «...передача інформації від однієї людини до іншої незалежно від того, чи спонукає вона до встановлення довір'я, чи ні» [16].

Автор приділяє достатню увагу питанню теорії комунікації та її багатозначності. По-перше, комунікація – це шляхи сполучення (наприклад, повітряні або водні комунікації); по-друге, це форма зв'язку (радіо, телеграф); по-третє, це процес передачі інформації за допомогою технічних засобів – засобів масової інформації (радіо, телебачення, преса, кінематограф); по-четверте, комунікація виступає як акт спілкування, зв'язок між двома або більше індивідами, повідомлення інформації однією особою іншій [16].

Отже, комунікація – це не спілкування в усьому комплексі і багатогранності, а лише акт спілкування. Очевидно, що цей «акт» також має соціальну природу і соціальний статус. Визначення терміну «комунікація» починається від характеристики численних інформаційних систем передачі людської мови, сигналів і зображень. Згідно з цим термін «комунікація» означає «міру участі» в процесі споживання, обміну та використання інформації. Разом з тим знаходиться у стані комунікації – це не просто передавати й одержувати інформацію. В процесі комунікації утворюється комунікативне співтовариство, для якого характерними є відносини єдності, взаємозв'язку, взаєморозуміння [16].

Н.І. Парафійник визначає свій підхід до визначення поняття «комунікація» (від. лат. “communicatio” – повідомлення, передача і “communicara” – роблю загальним, зв'язую, повідомляю) – необхідний елемент взаємодії людей, груп, народів, держав під час передавання інформації; соціально обумовлений процес передавання й сприйняття інформації в умовах міжособистісного й масового спілкування за різними каналами за допомогою різних комунікаційних засобів [13]. Найбільш чітким для економічної сфери є визначення комунікації, як необхідної передумови функціонування й розвитку всіх соціальних систем, що дає можливість накопичувати й передавати соціальний досвід, забезпечує зв'язок між людьми, розподіл праці, організацію спільної діяльності, трансляцію культури. Важливе місце у суспільстві займає документна комунікація, яка використовує штучно створені документи, спочатку іконічні й символічні, а пізніше, – письмові й друковані. Документна комунікація – це комунікація, опосередкована документом, побудована на обміні документами між двома й більше людьми, якою передбачено передавання інформації за допомогою документа.

Комунікація (з точки зору економіки) – це складний та всеохоплюючий процес передачі інформації на всіх рівнях виробництва (від створення проекту до реалізації продукції чи товару), в якому приймають участь працівники, зайняті у виробництві, що спілкуються в групах, на зборах, розмовляють по телефону чи складають, опрацьовують службові записки, звіти, листи тощо. Таким чином, під комунікацією слід розуміти спілкування за допомогою букв, слів, символів, жестів, за допомогою якої будуються довірчі

взаємовідносини між працівниками на виробництві до порозуміння та прийняття спільного рішення, для створення новітніх матеріальних і суспільних благ, необхідних в сучасному світі.

У системі комунікацій має значення не лише спрямований на зовнішнє середовище потік інформації, а й інформація, яку підприємство отримує із зовнішнього середовища. Будь-яке підприємство повинно мати ефективну систему пошуку, збору та обробки вражень, думок про товари, які воно виробляє та згодом продає для забезпечення конкурентоспроможності на ринку. При здійсненні інвестиційної діяльності в організаціях та підприємствах виникають проблеми визначення найвигідніших напрямків вкладення інвестицій. Процес розробки інвестиційної політики підприємства включає вироблення поточних та перспективних напрямків інвестиційних вкладень.

Інвестиції представляють собою грошові кошти, цінні папери, майно, в тому числі майнові права, інші права, які мають грошову оцінку, та вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою досягнення будь-якого корисного ефекту, кінцевою метою яких є отримання максимального прибутку. Тому для забезпечення реалізації виробленого товару підприємство (організація) повинно зацікавити потенційних споживачів щодо придбання своєї продукції, переконати їх, що саме цей товар відповідає їхнім бажанням та потребам. Для цього підприємству необхідні дані про ситуацію на ринку, вимоги споживачів, реагування на пропоновані їм товари.

Метою інформаційного забезпечення будь-якої організації є отримання консолідованої інформації, яка повинна бути основною для прийняття вдалих управлінських рішень. Зв'язки підприємства з ринком здійснюються за допомогою численної кількості працівників, які повинні брати участь в аналізі комунікацій. Насамперед, працівники повинні періодично інформувати щодо сфери комунікацій і їх діяльності, що сприятиме належно розробленому порядку і принципам збирання відповідної інформації від працівників підприємства. Тому у сучасних економічних умовах доцільно виокремити такі особливості інформаційно-комунікаційного забезпечення функціонування підприємств (рис. 1).

Комунікаційне забезпечення функціонування підприємств включає сукупність технічних, програмних, організаційних і управлінських засобів, що формують середовище комунікаційного забезпечення. Під інформаційним забезпеченням функціонування кодування і передавання інформації всередині підприємства та обмін інформацією з його зовнішніми угодами, включаючи доступ та інтегрування до мереж загального і спеціального використання різних рівнів.

Значна кількість підприємств об'єднує вищезгадані елементи і має на меті сформувати середовище прийняття управлінських рішень в частині розробки ідеї, виробництва, збуту та захисту продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інформаційно-комунікативне забезпечення інвестиційної діяльності підприємства – це процес, в якому інформація використовується як ресурс для виконання підприємством притаманних йому функцій, а також як засіб комунікацій між підприємством та економічним середовищем задля здійснення найбільш вигідних напрямків вкладення інвестицій.

Рис. 1. Особливості інформаційно-комунікаційного забезпечення функціонування підприємств
Джерело: узагальнено автором на основі [15]

Список використаних джерел

1. Про інформацію: Закони України від 02.10.92 № 2658-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С.651.
2. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 400 с.
3. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології обліку: навч. посіб. / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.
4. Глушков В.М. Енциклопедія кібернетики / В.М. Глушков, М.М. Амосов, І.П. Артеменко, О.О. Бакаєв. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1975. Т.1 (А-Л). – 584 с.
5. Абрамов С.И. Инвестирование / С.И. Абрамов. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. – 440 с.
6. Дикань Н.В. Менеджмент: навч. посіб. / Н.В. Дикань, І.І. Борисенко. – К.: Знання, 2008. – 389 с.
7. Страхарчук А.Я. Інформаційні системи і технології в банках: навч. посіб. / А.Я. Страхарчук, В.П. Страхарчук; НБУ, Ун-т банк. справи. – К.: УБС НБУ – Знання, 2010. – 515 с.
8. Про захист економічної конкуренції: Закони України від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. (Редакція станом на 11.08.2013)
9. Тронь В.П. Феномен інформації – майбутнє Всесвіту / В.П. Тронь // Вісн. Акад. держ. управління при Президенті України. – 1998. – № 4. – С. 201-207.
10. Шмелев А.А. О правовой информации / А.А. Шмелев / Научн. центр прав. информации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scli.ru/rights/>
11. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики): [монографія] / В.С. Цимбалюк. – К.: «Освіта України», 2010. – 388 с.
12. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / Ю.В. Косенко. – Суми: Сумський державний університет, 2011. – 187 с.
13. Парафійник Н.І. Документно-інформаційні комунікації: навч. посіб. для студ. спец. «Документознавство та інформаційна діяльність» / Н.І. Парафійник. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. – 57 с.
14. Квіт С.М. Масові комунікації: підручник / С.М. Квіт. – К.: Вид. дім «Києво-могилянська академія», 2008. – 206 с.
15. Босак А.О. Інформаційно-комунікаційне забезпечення функціонування інноваційних підприємств / А. О. Босак, О. А. Босак // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури = The problems of innovation infrastructure's formation and development: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 19–21 травня 2011 р.), конференцію присвячено 45-й річниці започаткування діяльності Інституту економіки та менеджменту; 40-й річниці кафедри економіки права та інвестицій / Національний університет "Львівська політехніка" [та ін.]. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 211. – Бібліографія: 1 назва.

Гривківська О., Боярина К. Научные подходы по определению сущности информационно-коммуникативного обеспечения инвестиционной деятельности предприятий. В статье раскрыто еволюционное формирование сущности информации и коммуникативной ее передачи. Подана авторская трактовка определений понятийно-категориального аппарата информационно-коммуникативного обеспечения.

Grivkovskaya O., Boyarina C. Scientific approaches to defining the essence of information-communicative maintenance of investment activity of the enterprises. The article reveals the essence of the evolutionary formation of information and communication transmission. Posted copyright interpretation of the definitions of concepts and categorical vehicle information and communication security.